

Vestiging Haarlem

Gedeputeerde Staten en
Provinciale Staten van Flevoland
Postbus 55
8200 AB LELYSTAD

Telefoonnummer: 088-8886666
Faxnummer: 088-8886660

Datum: 14 juli 2014

Referentie: FL/AM/MvD/14.010

Betreft: **Agenda Vitaal Platteland**

Geacht College, geachte Statenleden,

Onlangs bent u gestart met het opstellen van een Agenda Vitaal Platteland. Met deze agenda wordt beoogd de agrarische sector de ruimte te geven om te kunnen ondernemen met aandacht voor de overige belangen in het landelijk gebied. Als agenderend visiedocument is de Agenda voor de (ruimtelijke) ontwikkeling van de agrarische sector derhalve van groot belang. LTO Noord hecht er grote waarde aan dat de (ruimtelijke) belangen van de agrarische sector in de agenda worden geborgd. Vanuit dat oogpunt willen wij u enkele bouwstenen aanleveren. Deze bouwstenen zijn onder meer afgeleid vanuit de bij u bekende LTO Noord-visie 'Ondernemen in Flevoland'. Wij verzoeken u deze aspecten bij het opstellen van de agenda te betrekken.

Landbouw op de kaart

De agrarische sector in Flevoland is een dynamische en internationaal concurrerende sector. Het hoog opbrengend vermogen van de gronden in combinatie met een goede landbouwstructuur en gedreven ondernemers, maakt dat de landbouw in Flevoland zowel nationaal als mondiaal hoog staat aangeschreven. Het is niet voor niets dat de agrarische sector, die circa 70% van het grondgebied in de provincie in gebruik heeft, met een productiewaarde van ruim 1 miljard euro, een belangrijke motor is van de Flevolandse economie. De sector is innovatief en produceert hoogwaardig en veilig voedsel. Daarnaast is de landbouw beeldbepalend voor de provincie Flevoland.

Om de geschetste positie van de agrarische sector te borgen en ruimte te bieden aan toekomstige ontwikkelingen is het van belang dat de toppositie van de sector wordt onderkend. Dit zou naar onze mening het vertrekpunt voor de Agenda Vitaal Platteland moeten zijn. De sector moet in haar ontwikkeling (ruimtelijk) worden gefaciliteerd en tegelijkertijd weerstand kunnen bieden aan de ruimtevraag vanuit andere functies. Het agrarisch productiegebied moet worden gerespecteerd. Voorkomen moet worden dat de agrarische sector bij besluitvorming over beoogde functiewijzigingen als 'restpost' wordt beschouwd. Uit het oogpunt van een goede ruimtelijke ordening kan dit laatste worden voorkomen door 'een economisch duurzame ontwikkeling van de agrarische sector' als een zogenaamd provinciaal belang aan te merken. Hiermee zet de provincie Flevoland de agrarische sector goed op de kaart en heeft ze een instrument beschikbaar om zorg te dragen voor een goede uitwerking hiervan op gemeentelijk niveau.

Landbouw Effect Rapportage

LTO Noord hecht veel waarde aan het instrument Landbouw Effect Rapportage (LER). Met verwijzing naar het voorgaande punt verzoeken wij u om de LER op te nemen als onderdeel van het strategisch provinciaal beleid.

Het uitvoeren van een LER bij voorgenomen functiewijzigingen brengt objectief in beeld waar de belangen van de landbouw niet parallel lopen met de beoogde functiewijziging. Door het uitvoeren van een LER zijn de landbouwbelangen een wezenlijk onderdeel van de besluitvorming omtrent een beoogde functiewijziging. Op die wijze is het mogelijk om vanuit de verschillende belangen te anticiperen op oplossingsmogelijkheden waar alle partijen voordeel van hebben. Een voorbeeld voor het opnemen van een LER binnen het strategisch provinciaal beleid is te vinden bij de provincie Noord-Holland. In de Structuurvisie Noord-Holland 2040, uitgewerkt in de provinciale Ruimtelijke Verordening, is bepaald dat bij beoogde functiewijzigingen in het landelijk gebied een LER moet worden opgesteld in de volgende gevallen:

- Als een beoogde functiewijziging in het landelijk gebied MER-plichtig is, dan geldt ook de LER-plicht.
- Indien een beoogde functiewijziging niet MER-plichtig is, maar wel betrekking heeft op een gebied >100 ha dan moet ook een LER worden opgesteld.

Wij verzoeken u het bovenstaande beleidskader voor het opstellen van een LER integraal over te nemen in de Agenda Vitaal Platteland.

Vrijkomende agrarische bedrijven

Als gevolg van de autonome ontwikkeling (o.a. schaalvergroting) van de agrarische sector zullen er agrarische bedrijfscomplexen/bedrijfsgebouwen vrijkomen. Voorkomen moet worden dat er verpaupering optreedt en/of de gebouwen worden gebruikt voor gebiedsvreemde activiteiten die de (toekomstige) ontwikkeling van de agrarische sector kunnen belemmeren. LTO Noord verzoekt de provincie derhalve om met betrekking tot dit vraagstuk regie te nemen en beleid te ontwikkelen voor vrijkomende agrarische bedrijfsgebouwen. Naar onze mening kan hiervoor een tweesporenstrategie worden gevolgd:

- Voor het gebruik van (voormalige) agrarische bedrijfscomplexen heeft de provincie Flevoland de beleidsregel 'Kleinschalige ontwikkelingen in het landelijk gebied' opgesteld. LTO Noord kan met deze beleidsregel instemmen met de kanttekening dat voor het be- en verwerken van 'eigen of in de streek vervaardigde producten' geen uitzondering gemaakt moet worden waar het gaat om de toegestane maximum oppervlakte. Voorts is LTO Noord van mening dat te allen tijde de (toekomstige) ontwikkeling van de agrarische bedrijven in het landelijk gebied het uitgangspunt moet zijn. Nieuwe functies mogen deze (toekomstige) ontwikkeling niet belemmeren.
- Ontwikkelen Ruimte voor Ruimte-beleid: onder welke voorwaarden kunnen bedrijfscomplexen worden gesaneerd waarbij (financiële) compensatie plaatsvindt door de bouw van woning(en) mogelijk te maken. Uit landschappelijk (en agrarisch) oogpunt kan een kwaliteitsslag worden gemaakt door vrijgekomen agrarische complexen te saneren. Om deze sanering (financieel) mogelijk te maken wordt de mogelijkheid geboden om één of meerdere compensatiewoningen te bouwen. Op voorhand wil LTO Noord benadrukken dat deze compensatiewoningen niet op de saneringslocatie gebouwd mogen worden. Om het landelijk gebied te vrijwaren van gebiedsvreemde bestemmingen zullen de compensatiewoningen gebouwd moeten worden in/tegen bestaand bebouwd gebied. Onze voorkeur gaat ernaar uit dat de provincie/gemeente een locatie reserveert voor de bouw van compensatiewoningen. Voorts pleit LTO Noord ervoor dat het ruimtelijk beleid ruimte biedt voor sanering van bedrijfscomplexen in combinatie met nieuwvestiging. Bij het inpassen van een nieuw bouwperceel moet rekening worden gehouden met bedrijfsmatige en maatschappelijke uitgangspunten.

LTO Noord wil bij het opstellen van voornoemd beleid graag meedenken en kennis inbrengen. Vooruitlopend hierop wil LTO Noord nogmaals benadrukken dat nieuw beleid voor vrijkomende agrarische complexen de (toekomstige) ruimtelijke ontwikkeling van de agrarische sector niet mag belemmeren.

Ruimte om te kunnen ondernemen

Voor de toekomstige ontwikkeling van de agrarisch sector is voldoende ruimte om te kunnen ondernemen cruciaal. De ontwikkelingsruimte die het meest direct van invloed is op de agrarische bedrijven betreft de omvang van de agrarische bouwpercelen. Het is verstandig om een voorstel voor de omvang van het bouwperceel in de Agenda Vitaal Platteland te benoemen. Dit geeft de gemeenten houvast bij het opstellen van bestemmingsplannen.

LTO Noord is van mening dat de omvang van het agrarisch bouwperceel in het agrarisch productiegebied van Flevoland minimaal de huidige afgesproken maatvoering van 2,5 - 3,0 ha moet bedragen. Op basis van het aantonen van de bedrijfsmatige noodzaak (niveaus, bedrijfsplan, etcetera) moet een groter bouwperceel tot de mogelijkheden behoren zonder daarvoor een maximum op te nemen. Als een agrarisch bedrijf nu reeds een bouwperceel heeft van ca. 2,5 - 3,0 ha of groter dan geldt voor deze bedrijven een uitzonderingssituatie en moet voor deze categorie bedrijven op voorhand een groter bouwperceel worden toegekend waarbinnen de bedrijfsontwikkeling in het komende decennium kan worden opgevangen. Maatwerk is het credo.

LTO Noord is van mening dat het bovengenoemde voorstel voor de (uitbreiding van) agrarische bouwpercelen ook van toepassing moet zijn op de bestaande intensieve veehouderijbedrijven in Flevoland. Ook deze categorie bedrijven moet zich kunnen blijven ontwikkelen op de huidige locaties.

Gekoppeld aan de grondgebonden bedrijfsvoering pleit LTO Noord tevens voor beleidsruimte voor een intensieve neventak. Een intensieve neventak is bedrijfsmatig prima te combineren met een bepaalde categorie (akkerbouw)-bedrijven, is goed inpasbaar in het agrarisch productielandschap in Flevoland en draagt bij aan een duurzame landbouw. De hoeveelheid dierlijke mest die in de provincie wordt geproduceerd is nog altijd fors lager dan de benodigde hoeveelheid mest.

Als gevolg van onder meer ketenverkorting zal een categorie bedrijven behoefte hebben om, naast de primaire productie, op de agrarische bouwpercelen ook ruimte te hebben voor het uitvoeren van 'handelsactiviteiten'. Daarbij moet met name worden gedacht aan verwerking/verpakking van agrarische producten. Wij verzoeken u deze activiteiten via het ruimtelijk beleid te faciliteren.

Agrarische structuurversterking

Als gevolg van de autonome ontwikkeling van de agrarische sector zal versnippering van het landbouwareaal optreden. Uit het oogpunt van een doelmatige agrarische bedrijfsvoering, wegenonderhoud en verkeersveiligheid is het van belang om voortdurend aandacht te hebben voor het verbeteren van de agrarische structuur. LTO Noord pleit ervoor ook vanuit de provincie menskracht en financiële regelingen beschikbaar te stellen om de uitvoering van structuurverbetering vanuit het algemeen belang te bevorderen.

Landschappelijk bouwen

Als gevolg van de schaalvergroting van agrarische bedrijven zullen de bouwpercelen en het volume van de agrarische bedrijfsgebouwen toenemen. Het verdient aanbeveling om bij de bedrijfsvergroting rekening te houden met en verantwoordelijkheid te nemen voor de omgeving waarin de bedrijven functioneren. LTO Noord wil graag met de provincie Flevoland meedenken om vorm en inhoud te kunnen geven aan een kwaliteitsimpuls voor de agrarische erven.

Verbrede landbouw

Naast schaalvergroting zullen er ook agrarische bedrijven zijn die kiezen voor verbreding en/of specialisatie gekoppeld aan de agrarische bedrijfsvoering. Om deze bedrijven te kunnen faciliteren verzoekt LTO Noord een beleidskader 'Verbrede Landbouw' op te stellen. Het beleidskader 'Kleinschalige ontwikkelingen in het landelijk gebied' kan als basis worden gebruikt bij het formuleren en uitwerken van beleid voor nevenactiviteiten in combinatie met de agrarische bedrijfsvoering.

Bodem en water

Het hoog opbrengend vermogen van de gronden, in combinatie met onder meer de beschikbaarheid van voldoende water van een goede kwaliteit, is een belangrijke succesfactor voor de landbouw in Flevoland. Voor de continuïteit van de agrarische sector is het van groot belang om deze belangrijke productiefactoren te koesteren.

Om verschraving van de bodem te voorkomen heeft LTO Noord, in samenwerking met de provincie, het initiatief genomen om te komen tot een pilotproject dat afwijking van de huidige bemestingsnormering mogelijk maakt. Het pilotproject moet ervoor zorgdragen dat het organische stofgehalte van de bodem in tact blijft. Dit laatste is niet alleen van belang voor de landbouw maar zal ook bijdragen aan het waterbergend vermogen en de waterkwaliteit in de provincie.

Naast de bodemkwaliteit is ook de beschikbaarheid van voldoende water, van goede kwaliteit en tegen acceptabele kosten, van groot belang. Naast duurzaam bodembeheer pleit LTO Noord ook voor duurzaam waterbeheer.

LTO Noord is van mening dat de provincie Flevoland en waterschap Zuiderzeeland agrarische ondernemers moeten faciliteren in het realiseren van de voor agrarisch gebruik benodigde drooglegging. Het watersysteem moet de gebruiksfunctie landbouw volgen. Functieverandering is wat LTO Noord betreft alleen bespreekbaar wanneer er geen mogelijkheden zijn om de gewenste drooglegging te realiseren op basis van een technische en/of kosten-baten-afweging. LTO Noord beschouwt daarbij de omschakeling van akkerbouw naar veehouderij ook als functieverandering. Voor zover van functieverandering sprake is, zullen de bestaande agrarische bedrijven verplaatst en/of gecompenseerd moeten worden.

LTO Noord verzoekt de provincie Flevoland te bevorderen dat de uitwerking van het beleidsregel 'Archeologie en ruimtelijke ordening' op een zodanige wijze plaatsvindt dat geen beperkingen plaatsvinden van de agrarische bedrijfsvoering. Wij verzoeken u om voor het bewerken van de bouwvoor, alsmede voor het uitvoeren van normale agrarische activiteiten in de voor archeologie waardevolle gebieden, geen omgevingsvergunning te verlangen.

Energie

De agrarische sector maakt de omslag van energiegebruiker naar energieproducent. Zeker in Flevoland zijn de condities aanwezig om daar op een goede manier invulling aan te geven. Met betrekking tot windenergie wordt op dit moment gewerkt aan regionaal windbeleid. LTO Noord Flevoland is via de windverenigingen bij deze discussie betrokken maar vindt het van groot belang dat agrarische ondernemers kunnen blijven participeren in de windprojecten.

De ontwikkelingen op het gebied van zonne-energie worden door LTO Noord ondersteund. Onder meer via projecten voor collectieve inkoop van zonnecollectoren. Het benutten van de dakruimte op agrarische bedrijfsgebouwen biedt uitstekende mogelijkheden om de productie van zonne-energie een impuls te geven. LTO Noord kan evenwel niet instemmen met het plaatsen van zonnepanelen op gronden met een agrarische bestemming. Naast het feit dat er nog voldoende alternatieven beschikbaar zijn voor het plaatsen van zonnepanelen is LTO Noord van mening dat de huidige omvang van het agrarisch productiegebied meer dan nodig is om de ontwikkeling van de sector te kunnen faciliteren.

Met inachtneming van het in bovenstaande alinea geschetste kader is LTO Noord van mening dat het ruimtelijk beleid mogelijkheden moet bieden voor het inpassen van nieuwe herwinbare energiebronnen (bijvoorbeeld kleine windmolens).

Infrastructuur

Het landbouwverkeer ondervindt, vooral als gevolg van uitbreiding van bebouwing en opwaardering van het wegennet, steeds vaker problemen om op de plaats van bestemming te komen. Wij verzoeken u bij de planvorming van nieuwe projecten in het buitengebied al rekening te houden met de positie van het landbouwverkeer. De ervaring leert dat het vroegtijdig erkennen van de positie van het landbouwverkeer bij planvormingstrajecten het realiseren van oplossingen groter maakt.

Voorts wil LTO Noord een beroep doen op de provincie Flevoland om een provinciebrede dekking van snel internet te bevorderen. De toekomstgerichte agrarische bedrijven ondervinden in toenemende mate problemen bij de agrarische bedrijfsvoering als gevolg van traag/storend internet. LTO Noord wil nadrukkelijk pleiten voor de beschikbaarheid van straalverbindingen/glasvezelnetwerk die een goede communicatie van de agrarische bedrijven met de periferie garanderen. Vanuit die optiek wil LTO Noord u graag attenderen op het project 'Friesland op Glas'. De provincie Friesland stelt via dit project financiële middelen beschikbaar om snelle internetverbindingen in de provincie te bevorderen.

Nieuwe Natuur

De totstandkoming van de Toekomstvisie Natuur wordt door LTO Noord met belangstelling gevolgd. LTO Noord wil wel benadrukken dat met de (her)verdeling van de 800 ha die destijds is aangekocht voor de realisatie van het Oostvaarderswold bijzonder zorgvuldig omgegaan moet worden. Het is bekend dat een deel van de 800 ha is gelabeld aan verschillende (natuurcompensatie)projecten. LTO Noord pleit ervoor om bij de inzet van deze 800 ha ten behoeve van natuurontwikkeling te kiezen voor kwaliteit in plaats van kwantiteit. Als de natuur(compensatie)-projecten op basis van kwaliteit ingevuld kunnen worden is het denkbaar dat niet alle gronden voor deze projecten ingezet moeten worden. Via deze systematiek kan mogelijk een deel van de 800 ha ingezet worden voor agrarische structuurversterking.

Voorts is LTO Noord van mening dat vanuit de begrensde natuurgebieden geen planologische schaduwwerking mag uitgaan. Wij zijn voorstander van 'harde' grenzen tussen de (beoogde) natuurbestemming en de agrarische functie. Voor zover buffering vanuit de (beoogde) natuurfunctie wenselijk wordt geacht zal deze buffering intern, dus binnen het natuurgebied, zijn beslag moeten krijgen.

Kennis en innovatie

Het blijven investeren in kennis en innovatie is voor de toekomst van de agrarische sector van groot belang. Stilstand betekent ook hier achteruitgang. In Flevoland is een sterk agrarisch cluster van ondernemers, onderzoek en onderwijs aanwezig. LTO Noord gelooft in de kracht van dit cluster en wil er graag in investeren. Het versterken van Flevoland als een toonaangevende agrarische provincie is daarbij het uitgangspunt. Vanuit die achtergrond wil LTO Noord, samen met onder meer de provincie, sterke en samenhangende programma's ontwikkelen en daarbij aansluiten bij nationale en Europese fondsen. Uiteraard lukt dit alleen via een goede samenwerking en de bereidheid van andere partijen om ook te investeren in een goede projectorganisatie.

Grondgebondenheid veehouderijsector

De grond in Flevoland is erg productief en er is ruimte voor ontwikkeling. LTO Noord Flevoland vindt het belangrijk dat melkveehouders in de provincie voldoende ondernemersvrijheid krijgen en dat de sector grondgebonden blijft. Er is geen draagvlak voor grondloze bedrijven. Voorstel is om in het provinciale beleid op te nemen dat uitbreiding van melkveehouderijen kan, met als voorwaarde dat de productie grondgebonden blijft. Dat wil zeggen dat het bedrijf beschikt over cultuurgrond om voor een deel in de ruwvoerbehoefte van de dieren op het bedrijf te kunnen voorzien en om voor een deel eigen mest te kunnen afzetten.

Binnen de melkveehouderij wordt groei voorzien. Bedrijven hebben behoefte aan bouwblokken groter dan 2,5 - 3,0 hectare om deze ontwikkeling te faciliteren. Daarnaast bestaat er behoefte om mogelijkheid te bieden voor het nieuwvestigen van melkveehouderijen, mits zij grondgebonden zijn.

Wij zijn graag bereid deze reactie van een mondelinge toelichting te voorzien.

Met vriendelijke groet,

A handwritten signature in black ink, appearing to read 'Arnold Michielsen', written in a cursive style.

Arnold Michielsen
Voorzitter LTO Noord provincie Flevoland

Postbus 649

2003 RP Haarlem

PostNL
Afz. 2003 RP 649

TPG Post
Port betaald
Port payé
Pays-Bas
€1,68
NEDERLAND
14.07.14
NetSet FM 112799

Provincie Flevoland
ONTVANGEN
15 JULI 2014